

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

проф. Ю. Д. Бойчук

«18 лютого» 2021 р.

ВИТЯГ

із протоколу № 10 засідання фахового семінару про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації аспірантки кафедри освітології та інноваційної освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Бондар Т. В. на тему «Громадсько-просвітницька діяльність Товариства «Знання» в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки від 17 лютого 2021 року.

ПРИСУТНІ: Головуюча на засіданні – д. пед. н., проф. Рибалко Л. С., доктори педагогічних наук, професори: Золотухіна С. Т., Рогова Т. В., Зеленська Л. Д., Попова О. В., Штефан Л. А., Друганова О. В., Ворожбіт-Горбатюк В. В., Ткачова Н. О., Васильєва С. О., доктори педагогічних наук, доц. Башкір О. І., Пісоцька М. Е., доктор педагогічних наук: Боярська-Хоменко А. В., кандидати педагогічних наук, доценти: Калашнікова Л. М., Кін О. М., Лазарєва О. М., Білик В. М., Борисенко Н. О., Собченко Т. М., Дейниченко Г. В., Денисенко А. О., Каліна К. Є., Ялліна В. Л., Цапко А. М., докторант: Балацінова А. Д., аспіранти: Бондар Т. В., Кохан Д. М.

Серед присутніх докторів наук – 3 за напрямом дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: Обговорення дисертації Бондар Тетяни Валеріївни на тему: «Громадсько-просвітницька діяльність Товариства «Знання» в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)» зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки. Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Зеленська Л. Д. Рецензенти: д. пед. н., проф. Друганова О. М., д. пед. н. Боярська-Хоменко А. В.

Дисертаційне дослідження є складовою комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки «Підвищення ефективності навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх і вищих навчальних закладах» (РК№-1-200199004104) Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 9 від 22 грудня 2017 р.). У зв'язку з оптимізацією структурних підрозділів ХНПУ імені Г. С. Сковороди ухвалою вченої ради від 08.02.2021 р. кафедру педагогіки перейменовано в кафедру освітології та інноваційної педагогіки.

СЛУХАЛИ: наукову доповідь аспірантки кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Бондар Т. В. за матеріалами дисертаційної роботи «Громадсько-просвітницька діяльність Товариства «Знання» в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

ВИСТУПИЛИ:

Поставили запитання: д. пед. н., проф. Рибалко Л. С., д. пед. н., проф. Золотухіна С. Т., д. пед. н., проф. Рогова Т. В., д. пед. н., проф. Штефан Л. А., д. пед. н., проф. Ворожбіт-Горбатюк В. В., д. пед. н., проф. Ткачова Н. О., д. пед. н., доц. Башкір О. І. к. пед. н., доц. Кін О. М., к. пед. н., доц. Собченко Т. М.

З позитивною оцінкою дисертаційної роботи виступили:

1) **науковий керівник:** д. пед. наук, проф., проф. кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Зеленська Л. Д.;

2) **рецензенти:** д. пед. н., проф., проф. кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Друганова О. М.; д. пед. н., в. о. зав. кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Боярська-Хоменко А. В.

Взяли участь в обговоренні роботи: д.пед.н., проф. Попова О. В., д.пед.н., проф. Рогова Т. В., д.пед.н., доц. Башкір О. І., к.пед.н., доц. Борисенко Н. О., к.пед.н., доц. Лазарева О. М., к.пед.н., доц. Цапко А. М.

УХВАЛИЛИ: На підставі експертизи дисертаційної роботи, доповіді здобувачки, поставлених запитань присутніх і відповідей здобувачки, обговорення учасниками засідання основних положень дисертації, виступів наукового керівника та рецензентів прийняти такий висновок щодо дисертаційної роботи **Бондар Т. В.** «Громадсько-просвітницька діяльність Товариства «Знання» в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)».

1. Актуальність роботи. Розвиток громадянського суспільства в Україні є важливим і водночас складним, багатоаспектним, довготривалим процесом розбудови демократичних суспільних відносин, свободи особистості, її соціальної солідарності і правової захищеності. Цей процес базується на усвідомленому напрацюванні принципово нового суспільно-політичного мислення, нормах поведінки та суспільної взаємодії громадян на засадах власної гідності, взаємоповаги, взаємодопомоги, активізації громадянської участі у вирішенні найбільш важливих проблем життєдіяльності суспільства й держави.

Непересічне значення у цих процесах належить громадським об'єднанням, діяльність яких ставить за мету сприяти економічному зростанню України, поширенню національно-державницьких ідей, розвитку науки, культури, мистецтва, збереженню ментальності українського народу.

Право кожної повнолітньої особи на вільну участь у громадських об'єднаннях (просвітницьких, наукових, педагогічних, культурних, освітніх, благодійницьких, дитячих тощо) гарантовано Законом України «Про громадські об'єднання» (редакція від 28.04.2020 р.). Саме члени громадських об'єднань складають ту активну частину населення, яка характеризується високим рівнем громадянської та просвітницької участі, освіченістю та мобільністю, є тим потужним соціальним ресурсом, інтелектуальним та духовним потенціалом, що здатний забезпечити реалізацію національних освітньо-культурних та соціально-економічних програм.

Вище зазначене актуалізує звернення до вивчення й теоретичного узагальнення громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні у період другої половини ХХ – початку ХХІ ст. У визначених хронологічних межах названим товариством було накопичено цінний досвід реалізації громадсько-просвітницьких ініціатив різних за формою і змістом, відбувся процес трансформації Товариства «Знання» в Україні з провладної організації в самостійний культурно-освітній осередок, що може слугувати

підґрунтям для творчого використання позитивних здобутків в умовах розбудови громадянського суспільства в Україні на сучасному етапі.

Актуальність дослідження зумовлена потребою розв'язання низки *суперечностей*, що об'єктивно наявні в соціокультурній і освітній сферах України, зокрема між:

- вимогами держави до розширення змісту, форм, напрямів діяльності громадських об'єднань, закладів і установ неформальної освіти та недосконалістю організаційних підходів до їх реалізації в умовах розбудови громадянського суспільства в Україні;

- запитом суспільства на реалізацію концепції освіти протягом життя, що має перетворитися на процес безперервного розвитку людської особистості, її знань, навичок, здатності критично мислити та свідомо діяти задля виконання соціальних ролей у процесі життя і трудової діяльності та не розробленістю механізмів її практичного втілення у діяльності громадських об'єднань і товариств;

- накопиченим цінним досвідом громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні у період другої половини ХХ – початку ХХІ століття та недостатньою увагою громадськості, науковців, педагогів, культурних діячів до його теоретико-практичного узагальнення і використання в сучасних умовах.

Мета дослідження – розкрити теоретичні питання й узагальнити досвід громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні у період другої половини ХХ – початку ХХІ ст. для творчого використання прогресивних здобутків у сучасних умовах.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання** дослідження:

1. Уточнити суть базових понять досліджуваної проблеми.
2. Охарактеризувати суспільно-політичні і соціокультурні передумови виникнення Товариства «Знання» в Україні.
3. Обґрунтувати етапи й визначити провідні напрями громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні у період другої половини ХХ – початку ХХІ ст.
4. Узагальнити досвід громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні досліджуваного періоду й визначити прогностичні тенденції розвитку названого товариства в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження – діяльність громадських організацій в Україні у період другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Предмет дослідження – теорія і практика громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні у досліджуваний період.

На різних етапах наукового пошуку використовували традиційні для історико-педагогічних досліджень **методи**:

загальнонаукові – аналіз, синтез, порівняння, зіставлення, узагальнення, систематизація, інтерпретація довідкової й наукової літератури для з'ясування суті базових понять суміжних з проблематикою дослідження; *спеціальні: історико-генезисний* – дозволив розкрити передумови становлення й розвитку досліджуваної проблеми в часовій послідовності та динаміці; *історико-діахронний, хронологічний, критеріально-комплексний* – забезпечили визначення й обґрунтування етапів громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні в досліджуваній період; *історико-порівняльний, логіко-історичний* – сприяли характеристиці провідних напрямів та змістових аспектів громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні в досліджуваній період; *типологічний, ретроспективний* – дозволили розкрити досвід реалізації лекційної діяльності й налагодження роботи закладів і установ пропагандистського спрямування, форм і методів організації педагогічного всеобучу батьків, підготовки та друку науково-популярних і літературно-художніх видань Товариством «Знання» в Україні у період другої половини ХХ – початку ХХІ ст.; *персоналістично-біографічний* – став основою для виявлення й розкриття особистісного й професійного потенціалу очільників Товариства «Знання» в Україні; *прогностичний й інтерпретативного аналізу* дали змогу окреслити прогностичні тенденції розвитку громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні на сучасному етапі.

2. Формування наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації.

Дисертацію Бондар Т. В. присвячено розв'язанню актуального наукового завдання – обґрунтування теоретичних питань та узагальнення досвіду громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні у період другої половини ХХ – початку ХХІ ст., що дало підстави виділити прорахунки, накреслити прогресивні тенденції та шляхи творчого використання позитивного досвіду діяльності досліджуваного Товариства у сучасних умовах.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Наукова новизна – результатів дослідження, отриманих особисто здобувачем, полягають у тому, що:

– цілісно в широких хронологічних межах досліджено громадсько-просвітницьку діяльність Товариства «Знання» в Україні у другій половині

XX – на початку XXI ст. з урахуванням соціально-економічних, ідеологічних та педагогічних чинників;

– обґрунтовано етапи розвитку громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні: I етап (1947–1962 рр.) – етап започаткування діяльності «Українського товариства з поширення політичних і наукових знань» як суспільного інституту в умовах радянської політичної системи; II етап (1963–1989 рр.) – етап розширення напрямів, започаткування нових форм та поглиблення змісту громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» УРСР у контексті реалізації засадничих положень політики «розгорнутого соціалізму»; III етап (1990–2018 рр.) – етап реорганізації змісту, напрямів, форм громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» України;

– узагальнено досвід громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні у досліджуваній період за напрямки (реалізація лекційної діяльності й налагодження роботи закладів і установ пропагандистського спрямування; організація педагогічного всеобучу батьків; підготовка й друк науково-популярних і літературно-художніх видань);

– визначено прогностичні тенденції розвитку громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» України в сучасних умовах за такими напрямками: науково-просвітницький, соціальний, здоров'язбережувальний, навчально-педагогічний, громадсько-правовий.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються, забезпечується теоретико-методологічним обґрунтуванням його вихідних положень, відповідністю методів меті, завданням, об'єкту і предмету дослідження, поєднанням кількісного й якісного аналізу архівних даних, довідкових та науково-історичних джерел, доказовістю висновків. Робота змістовна. Наукові положення й висновки – чіткі, науково обґрунтовані, достовірність яких підтверджена різними видами історико-педагогічних джерел.

5. Наукове та практичне значення роботи полягає в авторській інтерпретації громадсько-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні у другій половині XX – початку XXI століття, що дало підстави виділити прорахунки, накреслити прогресивні тенденції та шляхи творчого використання позитивного досвіду діяльності досліджуваного Товариства на тлі розбудови громадянського суспільства в Україні й перебігу реформ, що відбуваються в освітньому просторі.

Матеріали дослідження склали основу для розроблення навчальної програми дисципліни вільного вибору «Основи андрагогіки» для здобувачів

другого (магістерського) рівня вищої освіти у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди.

6. Використання результатів роботи. Матеріали дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10-429 від 02.07.2020 р.), ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (довідка № 1/572 від 03.07.2020 р.), Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 01-28/1507 від 23.09.2020 р.).

Одержані в процесі дослідження дані та висновки *можуть бути використані* під час укладання підручників, навчальних посібників, енциклопедичних і довідково-бібліографічних видань, розроблення дисциплін вільного вибору для здобувачів вищої освіти різних рівнів, підготовки магістерських робіт і наукових проєктів, а також викладання таких навчальних дисциплін, як «Історія України», «Теорія та історія соціальних комунікацій (наукова спеціалізація)», «Педагогіка» (модуль «Історія освітології та інноваційної педагогіки»), «Андрагогіка».

Матеріалами дослідження можуть *послугуватися* чинні громадсько-просвітницькі організації України в процесі розроблення статутної документації, планування напрямів, відбору змісту, форм роботи з різними віковими категоріями населення, заклади неформальної освіти в процесі проектування й реалізації освітніх стратегій.

7. Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні положення й результати дослідження відображено в 16 публікаціях (15 – одноосібні), із них: 4 статті опубліковано в провідних наукових фахових виданнях України, 2 – в іноземному науковому виданні (1 – у співавторстві) (написані англійською мовою), 1 – у міжнародному періодичному виданні (написана англійською мовою), 1 – в інших виданнях України (написана англійською мовою); 8 публікацій – у збірниках матеріалів конференцій.

Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дослідження

Наукові статті у фахових (у т.ч. наукометричних) виданнях України:

1. Бондар Т. В. Напрями діяльності Харківського відділення Товариства «Знання» в 1947–1975 роках. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького*

державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2018. Том 1, № 21, С.121-126.

2. Бондар Т. В. Видавнича діяльність науково-просвітницького Товариства «Знання» в Україні як джерела освітньої та суспільно-політичної просвіти (середина ХХ – початок ХХІ ст.). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ : Видав. дім «Гельветика», 2019. Том 1, № 72. С. 78-81.

3. Бондар Т. В. Діяльність очільників громадсько-просвітницького Товариства «Знання» в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». 2020. № 27. С.185-191.

4. Бондар Т. В. Розвиток і напрями діяльності науково-просвітницького Товариства «Знання» України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) у контексті неформальної освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі школах : зб. наук. праць*. Запоріжжя : КПУ, 2020. Т. 1, № 68 С.15-19.

Наукові статті в міжнародних виданнях:

5. Bondar T.V. Pedagogical education in the context of non-normal education: historical aspect. *Educational challenges*. 2020, Vol. 25, pp. 21-30.

Наукові статті в зарубіжних виданнях:

6. Bondar T.V. Current of development and the knowledge company in Ukraine. *Балканско научно обозрение*. България : «Научен хронограф» ЕООД, 2019. Т. 3 № 1(3), С. 15-17. URL: <https://balkan-sci-review.com/>

7. Zelenska L., Bondar T., Bondar O. Historical and pedagogical aspects as a subject of content analysis of popular science publication. *Pedagogy and education manegement review*. Tallinn (Estonia). 2020 № 2, pp. 17-26. DOI: <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2020-2-17>

Опубліковані статті, які додатково відображають наукові результати

8. Бондар Т. В. Activiti of «Knowledge» society in Ukraine: providing pedagogical educatoin of parents. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*, Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2019. № 17, С.9-13.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Бондар Т. В. Напрями просвітницької діяльності педагогічних товариств в Україні. *Освіта у констеляціях постсучасності* : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 5-6 грудня 2017 р.). Х. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2018. С. 42-46.

10. Бондар Т. В. Суспільно-політичні і соціокультурні передумови заснування Товариства «Знання». *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти сучасних викликів: теорія і практика*: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 10 квітня 2018 р.) X : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2018. С. 7-10.

11. Бондар Т. В. Діяльність і розвиток секцій Товариство «Знання» України (1947–1977). *Наука та освіта у дослідженнях молодих учених* (Харків, 22 квітня, 2019 р.) X.: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2019. С.12-15.

12. Бондар Т. В. Діяльність, напрями та форми роботи Харківської секції освітології та інноваційної педагогіки та психології Товариства «Знання» України (1949–1990-х роках). *Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної освітології та інноваційної педагогіки та психології* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 21-22 червня, 2019 р.). Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2019. С. 66-68.

13. Бондар Т. В. Заснування та діяльність Київського будинку науково-технічної пропаганди товариства «Знання» України (1957–1968 роки). *Традиції та новації у сфері освітології та інноваційної педагогіки та психології* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 6–7 грудня 2019 р.). К. : Таврійський національний університет ім. В.І.Вернадського. С. 10-12.

14. Бондар Т. В. Наукові підходи до розв'язання проблем організаційно-просвітницької діяльності Товариства «Знання» в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика* : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 12. грудня 2019). X. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2019. С. 6-9.

15. Бондар Т. В. Організація неформальної освіти дорослих Товариством «Знання» в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених* : матер. усеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 14 травня 2020 р.). X. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. 2020. С. 35-38.

16. Бондар Т. В. Громадсько-просвітницька-діяльність Товариства «Знання» в Україні: педагогічний всеобуч батьків (1947–1990 роки). *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах* : матер. Всеукраїн. наук.-пед. інтернет-конф. (Мукачеве, 06 листопада 2020 р.). С.331-332.

Результати дисертаційної роботи повністю відображено в публікаціях.

Дисертаційна робота виконана самостійно та не містить плагіату.

8. Особистий внесок здобувача у праці, опублікованій у співавторстві, полягає в обґрунтуванні частоти висвітлень різнобічних педагогічних аспектів і їм супутніх складових у науково-популярному виданні «Наука і суспільство» в конкретний історичний період [7].

9. Апробація матеріалів дисертації. Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом публікації матеріалів дисертації. Початкові, проміжні й кінцеві результати дослідження були оприлюднені в доповідях автора та обговорені на науково-практичних конференціях: *міжнародних:* «Освіта у констеляціях постсучасності» (Харків, 2017 р.), «Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в контексті сучасних викликів: теорія і практика» (Харків, 2018 р.), «Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної освітології та інноваційної педагогіки та психології» (Львів, 2019 р.), «Традиції та новації у сфері освітології та інноваційної педагогіки та психології» (Київ, 2019 р.), «Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика» (Харків, 2019 р.); *усеукраїнських:* «Наука та освіта в дослідженнях молодих учених» (Харків, 2019 р.); «Наука та освіта в дослідженнях молодих учених» (Харків, 2020 р.), Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторах (Мукачево, 2020 р.).

10. Оцінка мови та стилю дисертації й автореферату. Дисертацію написано науковою мовою, структура дисертації відповідає алгоритму проведеного автором дослідження. Зміст наукової роботи викладено українською мовою в логічній послідовності та доступною для сприйняття, адекватно використано наукові терміни. Зміст, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 р.

11. Відповідність змісту дисертації. Дисертація Бондар Т. В. на тему «Громадсько-просвітницька діяльність Товариства «Знання» в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)» повністю відповідає паспорту спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

12. Рекомендація дисертації до захисту. Дисертаційна робота Т. В. Бондар виконана на високому науковому рівні та є цілісним науковим дослідженням, що відповідає встановленим вимогам чинного законодавства України.

Ураховуючи високий рівень досліджень, актуальність, новизну, практичну цінність отриманих результатів та відповідність роботи спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки, засідання фахового семінару Харківського

національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди рекомендує дисертацію Бондар Т. В. «Громадсько-просвітницька діяльність Товариства «Знання» в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.)», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки до захисту.

Результати відкритого голосування: одноголосно.

Головуюча на засіданні фахового семінару:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології та
інноваційної педагогіки,

Л. С. Рибалко

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри освітології та
інноваційної педагогіки,

О. М. Друганова

доктор педагогічних наук
в. о. зав. кафедри освітології
та інноваційної педагогіки,

А. В. Боярська-Хоменко

Учений секретар:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри освітології
та інноваційної педагогіки

А. М. Цапко

18.08.2024
Рибалко Л.С., Друганова О.М., Боярська-Хоменко А., Цапко А.М.
18.08.2024
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
№ 02125585